

קובץ

האור לחיים

שנה שלישית

מאמרים ושיחות

מרן ראש הישיבה

הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת מטות-מסעי תש"פ

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	
21:15	20:20	19:30	י-ם
21:12	20:18	19:28	ת"א
21:16	20:21	19:31	חיפה
21:12	20:18	19:28	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 19:10

הומנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00

קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת מטות מסעי תש"פ

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אהרין" - חומש במדבר

1 נדרים

פניני אור החיים הקדוש:

4 הקב"ה מפייס את משה

פרשה למעשה:

8 חומרת נדרים ושבועות

12 ראוי להשליכו לכלבים

15 שיקול דעת של תורה

17 הבטחות - יש לקיים!

ימי בין המצרים:

19 זהירות בכבוד חברינו

שלום בביתך:

23 ומכבדה יותר מגופו

נדריים

מחויב בו. על נדרי מצוה נאמר "לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה".

דוד המלך אומר בתהילים (ק"ט, קו):
 "נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָהּ לְשֹׁמֵר מִן־שִׁפְטֵי צְדָקָה".

כדי לזרז עצמו לקיים את התורה ולעסוק בה יומם וליל, נשבע דוד המלך על כך, ואכן קיים את שבועתו.

דוד היה מלך על כל ישראל, וכל ענייני המלכות היו מוטלים עליו. היה עליו לדאוג לכל צרכי העם ולהילחם מלחמות ה'. כיצד יכול היה, אפוא, ללמוד תורה?

אלא, מאחר ונשבע שישב ויעסוק בתורה, והיה נחוש ביותר בדעתו לעשות כן - התקיים בו מאמר חז"ל (ברכות לה ע"ב): "בזמן שישראל עושין

אִישׁ כִּי יִדַּר נֶדֶר לָהּ אוֹ הַשְּׁבַע שְׁבַעַה לְאִסֹּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרָו כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה (במדבר ל, ג).

מדוע כופלת התורה ואומרת "ידר נדר" ו"השבע שבעה"?

יש לתרץ, שמדובר בשני סוגי נדריים שונים - נדרי הבאי ונדרי מצוה.

נדרי הבאי הם נדרי שנודר אדם על דברי הבל. כגון, אדם קופץ ונשבע לאחיו, ששוב לא ייכנס לביתו לעולם. ולמה? כי פעם אשתו של האח דיברה לא מספיק יפה אל אשתו של אותו אדם.

על נדרי הבאי יכול אדם לעשות התרת נדריים.

נדרי מצוה הם נדרי שנודר בהם האדם לעשות דבר מצוה שאינו

על נדרי מצוה

נאמר "לא יחל"

דברו, ככל היוצא

מפיו יעשה"

שום שאלות, ולא מנהל משא ומתן מכל סוג שהוא. בכל מקום שנמצא בו האדם ובכל מצב שהוא שרוי, לוקח מלאך המוות את נשמתו.

לא כך היה אצל רבי יהושע בן לוי, שמחמת דבקותו הגדולה בתורה וצדקותו הרבה, אף למלאך המוות היתה מידת דרך ארץ כלפיו.

אמר רבי יהושע בן לוי למלאך המוות: הראה לי את מקומי בגן עדן.

הסכים לכך מלאך המוות, והלכו שניהם יחדיו. אמר רבי יהושע בן לוי למלאך המוות: תן לי את סכינך שבאמצעותו אתה ממית, כדי שלא תהרוג אותי בדרך.

הסכים מלאך המוות, ונתן לו את סכינו.

כאשר הגיעו לגן עדן, הרים מלאך המוות את רבי יהושע בן לוי כדי להראות לו את מקומו. קפץ רבי יהושע בן לוי ונכנס לגן עדן. תפס אותו מלאך המוות בכנף בגדו, להחזירו.

אמר רבי יהושע בן לוי: בשבועה, אינני

רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים". היה דוד המלך יושב ועוסק בתורה, ואחרים טיפלו בענייני הממלכה הנצרכים.

זכה דוד המלך, שהעידה עליו התורה (שמואל א' יח, יד): "וַיְהִי דָּוִד לְכֹל דְּרָכָו מִשְׁפִּיל וְהוּא עָמוּ", וכפי המבואר בגמרא (סנהדרין צג ע"ב) "שהלכה כמותו בכל מקום".

מאחר ונדר דוד המלך על לימוד התורה, ועשה כל שביכולתו לקיים נדרו, אף בעת שהיה הולך בדרכו לעניין מענייני המלוכה מצא עצמו בבית המדרש, והיה יושב ועוסק בתורה. נמצא למצוא רמז לכך בפסוק בתהילים (קיש, נט), "חֲשַׁבְתִּי דְרָכֵי וְאָשִׁיבָה רַגְלִי אֶל יַעֲדֹתֶיךָ".

הגמרא (כתובות עז ע"ב) מספרת על רבי יהושע בן לוי, שהגיע זמנו להיפטר מן העולם ונגלה אליו מלאך המוות.

מלאך המוות - כשהוא מגיע ליטול נשמתו של אדם, לא עלינו - הוא אינו חומל ואינו מתעכב. הוא לא שואל

בא אליך.

שהוא יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו
סדורות לו תלתלים.

אמרתי לו: "בני, מה ראית להשחית
את שערך זה הנאה?"

אמר לי: "רועה הייתי לאבא בעירי,
הלכתי למלאות מים מן המעיין,
ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי
יצרי וביקש לטורדני מן העולם.
אמרתי לו, 'רשע, למה אתה מתגאה
בעולם שאינו שלך, כמי שהוא עתיד
להיות רימה ותולעה? העבודה,
שאגלחך לשמים".

מיד עמד שמעון הצדיק ונשקו על
ראשו, ואמר לו: "בני, כמוך ירבו נזרי
נזירות בישראל. עליך הכתוב אומר
(במדבר 1, 5) "אִישׁ כִּי יִפְלֵא לְנֹדֵד נֹדֵד וְנֹזֵר
לְהֵזֵר לֵה".

ירבו בישראל נודרי נדרים לדבר
מצוה, ואל ירבו נודרי נדרי הבאי והבל.

באו ודנו דינו בשמים, ואמרו: אם נדר
רבי יהושע נדרים בחייו, ועשה התרת
נדרים כדי להתירם, אף אנחנו נעשה
לו התרת נדרים ונוציאו מכאן.

בדקו ומצאו, שמעולם לא אירע שנדר
נדרים מבלי לקיימם, ונשאר רבי
יהושע בגן עדן.

אמר לו מלאך המוות: החזר לי את
סכיני.

ולא חפץ רבי יהושע להחזיר לו את
סכיניו, כדי שלא ימית יותר.

יצאה בת קול ואמרה: תן לו אותה,
שהיא נחוצה לבריות.

הגמרא (נדרים ט"ז ב) מספרת על שמעון
הצדיק שאמר: מימי לא אכלתי אשם
נזיר טמא אלא אחד - פעם אחת בא
אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו

הקב"ה מפייס את משה

'נקמו נקמתכם מאת המדיינים', ולא כציווי אישי אל משה רבינו "נקם נקמת בני ישראל"?

וביאר את הדברים על פי דברי המדרש (ילקוט שמעוני סימן תשפה, לא, א-ג):

"אין וידבר' אלא לשון עז... ולמה דיבר עימו בלשון עז? שהיה הקדוש ברוך הוא מבקש עלבונן של ישראל מיד מדיין, לפיכך אמר למשה: 'נקם נקמת אחר תאסף אל עמיק'. התחיל מפייס להקדוש ברוך הוא על מיתתו ואינו מתפייס [משה רבינו ניסה לשכנע את הקב"ה לבל ימות לאחר שינקום במדיין], אמר לפניו: רבונו של עולם, לי ראוי מיתה, שראיתי דרכך ומעשיך ואורחותיך, שנאמר 'לא אמות כי אחיה ואספר מעשי י-ה'? משיבו הקב"ה ואומר לו: משה, אילו חיים ארוכים יפים לבני אדם, כבר לאבותיך הראשונים לא הטעמתי אותן טעם מות, אלא גניזה יפה לך מן הכל שנאמר (תהלים קטז, טו): 'יָקַר בְּעֵינַי

וידבר ה' אל משה לאמר. נָקַם נְקַמְתָּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמְּדִינִים אַחֲרֵי תֵאָסֵף אֶל עַמִּיךָ (במדבר לא, א-ב).

כותב ה"אור החיים" הקדוש:

קשה, אם הדיבור בא לאמר לישראל, כנשמע מתיבת לאמר, היה לו לומר נקמו נקמתכם מאת וגו', ובמדרש (תנחומא) [ילקוט שמעוני] אמרו וזה לשונם: אין וידבר אלא לשון עז וכו' התחיל משה לפייס הקדוש ברוך הוא על מיתתו ולא נתפייס וכו' אמר לו משה לי ראוי מיתה שראיתי נפלאות? וכו' ופייסו ה' כב' דברים - אם אתה רוצה לחיות שנים רבות לא ידאו ישראל במפלת אויביהם ולא תכבש מדין לפנייהם וגו'.

ה"אור החיים" הקדוש דקדק בלשון הפסוק: כאשר הקב"ה אומר למשה רבנו "לאמר" משמעות הדבר בדרך כלל, שהוא מצווה אותו לומר לבני ישראל, ואם כך הדבר, היה צריך הכתוב להמשיך ולומר לבני ישראל:

(א): 'מְתוּקָה שְׁנַת הָעֶבֶד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה', מוטב שיראו ישראל בשונאיהם ותיכבש מדין לפניהם".

ברם, ממשיך המדרש ואומר: "וכיון שנתפש משה, היה קשה לפני הקב"ה שקנס לו מיתה [הקב"ה כביכול הצטער על כך שמשה רבנו הסכים למות ובלבד שינקמו בני ישראל ממדין].

"משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיה לו בן ומכעיסו בכל שעה, ונוטל [המלך] החרב להורגו, ואמו של בן ההוא אוהבתו ביותר וכשהמלך כועס על בנו עומדת ופורסת כנפיה על בנה וממלאת רחמים את המלך שלא יהא הורג את בנה. לשנים, מתה אשתו של מלך והיה [המלך] יושב ובוכה עליה לילה ויום. אמרו לו שריו ועבדיו: וכי אשתך יפה מכל הנשים שאין אתה מקבל עליה תנחומין? [הרי יכול אתה להתחתן עם אשה אחרת?]. אמר להם המלך: וכי על אשתי אני בוכה? איני בוכה אלא על

ה' הַמּוֹתָה לְחִסְדֵּי"ו" כלומר, יפה לך שתמות וייגזו ארון האלוקים, הוא משה רבינו.

[אגב, הפירוש הפשוט של הכתוב "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו" הוא, שקשה בעיני השי"ת הצורך להמית את חסידיו, ו"יקר" הוא מלשון 'כבד', כפי שאכן מבאר רש"י שם בתהלים, ואין הקב"ה שמח בכך. אבל לפי דברי המדרש משמע ש'יקר' הוא מלשון יפה וטוב, ולכן אומר השי"ת למשה רבינו, כי יפה לו מיתתו].

ממשיך המדרש ואומר: "ועדיין לא נתפייס, עד שפייסו הקב"ה בשני דברים. אמר לו: משה, אם אתה רוצה שתחיה שנים הרבה או אלף שנים, לא יראו ישראל בשונאיהם ולא תיכבש מדין לפניהם [אני מוכן להשאיר אותך בחיים, אבל דע לך שכל עוד אתה חי, לא ינקמו בני ישראל את נקמתי במדין]. מיד נתפייס משה, אמר: בין היום בין מחר סוף הכל בא לידי מיתה [הרי בסופו של דבר הוא יצטרך להיפטר מן העולם], שנאמר (קהלת ה,

בעל המדרש בשאלה ששאלנו, מדוע נאמר לשון "נְקָם נְקָמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", והרי אין הנקמה קשורה למשה אלא לבני ישראל.

לפיכך מבאר המדרש כי "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה" הוא לשון דיבור קשה, ובכך בא לרמוז שיש כאן שני מיני קושי, האחד - הקושי של משה רבנו על כך שהוא עומד למות. השני - הקושי של השי"ת על שקנס מיתה על ידידו.

באומרו "לְאֹמֵר", בא הכתוב לרמוז את הפיוס שפייס הקב"ה את משה רבנו באומרו לו, כי בטרם ימות "נְקָם נְקָמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", היינו נקמת מדין תלויה במיתתו של משה רבנו, ועל כן, בלי הסכמתו למות - לא תהיה הנקמה במדין, ואם יסכים למות - יוכלו בני ישראל להתנקם במדין.

ובאופן אחר אפשר לבאר, כי המלה "לְאֹמֵר" רומזת לאמירה של משה רבנו אל השי"ת בבקשו ממנו לבל ימית אותו, ועל כך משיב לו הקב"ה: "נְקָם נְקָמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", להודיעו כי הנקמה במדיינים תלויה במיתתו.

בני, שכל זמן שאמו קיימת, בשעה שאני מבקש להרגו עומדת ופורשת כנפיה על בנה וממלאת אותי רחמים ואיני הורגו, עכשיו שמתה אמו, עשוי לפני כמו שהוא חפור וקבור.

"אף כך הקב"ה, קשה לפניו שקנס מיתה על משה, אמר: כל זמן שמשה קיים, אף על פי שמכעיסין אותי ישראל ואני מבקש לאבדן, עומד משה ומשתטח לפני ומבקש עליהם רחמים, שנאמר: 'סֶלַח נָא לַעֲזֹן הָעַם הַזֶּה' (במדבר יד, ט), ואומר: 'וַיֹּאמֶר יְהוָה סֶלַחְתִּי בְּדַבְרְךָ' (שם, כ)... עכשיו שמת, מי יעמוד ויבקש עליהם רחמים?".

כלומר, פטירת הצדיק קשה בעיני השי"ת לא רק בשל עצם הפטירה, אלא גם בגלל הגזירות הנגזרות על כלל ישראל, אשר בזכות הצדיק היו מתבטלות ועתה שהצדיק נפטר, אין מי שיבקש רחמים על כלל ישראל ויבטל את הגזירות. זהו הצער שיש כביכול להשי"ת בפטירת הצדיק.

הנה - אומר ה"אור החיים" - הרגיש

שכן משה רבנו שהיה גיבור בגיבורים.

לכן אמר הקב"ה למשה רבנו לומר לכלל ישראל, שידעו כי אף שהם יהיו אלו שיילחמו בפועל במדין, מכל מקום הנקמה מתייחסת אליו, שהרי הוא מוסר את נפשו למען נקמה זו, כי מיתתו תלויה בכך, אשר על כן הכתוב מעלה עליו כאילו הוא עצמו הנוקם.

הרי לנו גדר חדש במסירות נפש. אנו סבורים כי רק אם אדם הולך להילחם בפועל, הוא נקרא מוסר את נפשו. והנה משה רבנו, אף שלא יצא להילחם, הוא הנקרא הלוחם והנוקם, כי בלעדיו לא היתה נערכת כלל המלחמה, ובזאת שהוא הסכים למסור נפשו למען הנקמה, היא נקראת על שמו, ואין לך קיום מצוות "בכל נפשך" כמו מסירות נפש זו. כי משה רבינו הסכים לכך שהוא ימות, ובלבד שתתקיים נקמת ה' במדין.

אומנם בדרך הפשט נראה לבאר, כי הקב"ה אמר למשה רבנו את הציווי לנקום במדין כמו כל ציווי התורה, ובאומרו "לאמר" התכוון לכך שמשה רבנו יאמר את הדברים לכלל ישראל, כמו כל מצוות התורה, וכאן היה צורך מיוחד לומר זאת לבני ישראל, כי אם היה אומר השי"ת למשה רבינו עצמו "נְקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", אין זה מן הנמנע שמשה רבנו לבדו יוכל להרוג את המדיינים, שהרי היה גיבור חיל והקב"ה יהיה בעזרו, כמו שמצאנו בנביא (שמואל א פרק יד) שיהונתן בן שאול הכה לבדו את הפלשתים ["וַיַּעַל יוֹנָתָן עַל יָדָיו וְעַל רִגְלָיו וַנִּשְׂא כָלֹּי אַחֲרָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו יוֹנָתָן וַנִּשְׂא כָלֹּי מִמּוֹתֵת אַחֲרָיו. וַתְּהִי הַמִּפְּהָ הָרֵאשִׁינָה אֲשֶׁר הִפָּה יוֹנָתָן וַנִּשְׂא כָלֹּי וַתְּהִי חֲרָדָה בַּמַּחְנֶה וכו' (פסוקים יג-טו)] - וכל

חזרת נדרים ושבועות

וכמה".

מבואר במדרש, כי הגם שנשבועו וקיימו את שבועתם, מכל מקום אסור להישבע אפילו על אמת, אלא אם כן יש לאדם את המידות אשר המדרש מונה שם - ובראשן יראת שמים ודבקות בהשי"ת.

עם כל זאת, ישנם נדרים ושבועות שהתורה עצמה מצווה על האדם לנדור ולהישבע אותם.

מדובר באיסורים חמורים, שיש תועלת באם האדם יאסור על עצמו בנדר שלא לעשותם, ובכך יחזק עצמו לבל יעבור על איסורים אלו.

על כך נאמר בפסוק "זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'". הכוונה לאיסורי עריות, המרומזים במילה "לְאָמַר" כפי שדרשו חז"ל (סנהדרין נו ע"ב): "לאמר - זה גילוי עריות".

מותר לאדם להישבע ליצרו ולגדור

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאִשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' (במדבר ל, ב).

ה"אור החיים" הקדוש מבאר בדרך רמז את כוונת הפסוק באומרו "לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר":

חז"ל במדרש רבה כאן אומרים: "אמר להם הקב"ה לישראל: לא תהיו סבורים שהותר לכם להישבע בשמי אפילו באמת, אין אתה רשאי להישבע בשמי אלא אם כן יהיה בך כל המידות האלו... אם יש בך כל המידות האלו אתה רשאי להישבע ואם לאו אין אתה רשאי להישבע.

"מעשה בינאי המלך שהיו לו ב' אלפים עיירות וכולם נחרבו על שבועת אמת. כיצד? אומר אדם לחברו: בשבועה שאני הולך ואוכל כך וכך במקום פלוני ואשתה כך וכך במקום פלוני, והיו הולכין ומקיימין שבועתן ונחרבו. מה הנשבע באמת כך, הנשבע על השקר על אחת כמה

גילוי עריות.

לעומת זאת, מספרים חז"ל כאמור על בועז, שהצליח לגבור על יצרו, כאשר רות הגיעה אליו בלילה בשליחותה של נעמי, ואמרה לו שעליו לשאת אותה לאשה כיון שהוא הגואל של בעלה המת. בדברי חז"ל מבואר שהיה זה ניסיון קשה מנשוא, ועם זאת בועז עמד בו, ורק למחרת, כאשר בירר את ההלכה ונפסק שאכן מוטל עליו לגאול אותה, נשא אותה לאשה.

סך הכל היו נשואים יום אחד, כי למחרת מת בועז, שהיה כבר זקן מופלג, ומאותם נישואין נולד מלך המשיח. כל זאת בשל גבורתו של בועז, שהצליח לגבור על יצרו ולעמוד בניסיון הקשה, מחמת שהשביע את יצרו לבל יחטא.

כך פוסק הרמב"ם בהלכות נדרים (פרק יג הלכה כג): "מי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה זריז ומשובח. כיצד? כגון מי שהיה זולל ואסר עליו הבשר שנה או שתים, או

עצמו באיסורי עריות, כדי שחלילה לא יעבור על איסורים אלו.

לכן ממשיכה התורה ואומרת: "אִישׁ פִּי יִדַּר נָדָר...". המלה 'איש' רומזת על התגברות התאוה, ובמצב זה יש עניין לנדור נדר, כדי להימנע מן החטא.

כך מצאנו אצל בועז, שכאשר רות הגיעה אליו, אמר לה: "חִי ה' שָׁכְבִי עַד הַבֶּקֶר" (רות ג, ג), ודרשו חז"ל במדרש שהיא נשבע ליצרו לבל יחטא עמה. וכן אמרו בגמרא (חגיגה י"א) על הפסוק בתהלים (ק"ט, ק"ו): "נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָה לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטַי צְדָקָה", שמצוה על האדם להישבע ליצרו, כדי שלא ייכשל בחטא.

לכך רמזה התורה באומרה כי ראשי המטות יצוו את בני ישראל לנדור נדר או להישבע שבועה, כדי להרחיק עצמם מאיסורי עריות.

בזוהר הקדוש (זוהר חדש יתרו נב ע"א) דורש אף הוא, כי "לאמר" זה גילוי עריות, ואומר שלא נחתם גזר דין גלות על ישראל לבין האומות, אלא בגלל

דוד המלך אומר בתהילים (קיט, קו):
 "נִשְׁבַּעְתִּי וְאֶקְיָמָהּ לְשֹׁמֵר מִשְׁפָּטֵי
 צְדָקָה", ומכאן למדו רבותינו
 שנשבעים לקיים את המצוה (נדרים ח
 ע"א, חגיגה י"ע"א).

ומה ראה דוד המלך להישבע כי
 ישמור את משפטי ה'?

אלא, שמחמת שהוכרח לעסוק
 בתפקידים רבים ותמיד היה טרוד
 בענייני המלוכה, חשש שמא לא
 יצליח ללמוד את התורה הקדושה
 כראוי, וכיון שידע שללא התורה
 הופכים כל שאר דברי העולם לחסרי
 ערך, השביע עצמו שיעסוק בתורה.

כמו כן מצינו במקומות רבים
 שהצדיקים משביעים את יצרם (ילקו"ש

סימן תת"מ).

פרשתנו עוסקת בחיוב לקיים כל דבר
 נדר ושבועה, אך חובה עלינו לדעת כי
 מלבד נדרי מצווה - יש להימנע מנדר
 ושבועה, ואפילו אם מקיימים אותם

מי שהיה שוגה ביין ואסר היין על
 עצמו זמן מרובה או אסר השכרות
 לעולם, וכן מי שהיה רודף שלמונים
 ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות
 או הניית אנשי מדינה זו, וכן מי שהיה
 מתגאה ביופיו ונדר בניזיר וכיוצא
 בנדרים אלו, כולן דרך עבודה לשם
 הם, ובנדרים אלו וכיוצא בהן אמרו
 חכמים נדרים סייג לפרישות".

גם מוצאים אנו בדברי חז"ל, שאם
 אדם נמצא בצרה, יכול לנדור נדר, כפי
 שעשה יעקב אבינו בבורחו מעשו,
 כמו שמספרת התורה (בראשית כח, כ):
 "וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לְאֵמֹר... ", ועל זאת
 אומר דוד המלך בתהילים (סו, יד):
 "אֲשֶׁר פָּצוּ שְׂפֹתַי וּדְבַר פִּי בִצָר לִי",
 וכפי שפירש שם במצודת דוד,
 שבהיותו בצרה, הוא נדר להשי"ת.

לכן, אף שאסור להישבע או לנדור
 נדר ללא סיבה, אבל כאשר מדובר
 בהרחקה מאיסור או בעת צרה, או אז
 יש עניין גדול לנדור או להישבע - הן
 כדי להתרחק מהאיסור והן כדי לזכות
 להינצל מהצרה.

דברים בטלים.

פעם, בשיחה עם יהודי הרחוק מתורה ומצוות, אמר לי איש שיחי כבר בתחילת דבריו: "נשבע לך, כבוד הרב..." מיד אמרתי כי איני מוכן להמשיך לדבר איתו. ולפליאתו, הסברתי לו כמה חמור הוא עוון שבועה, וכי המילה 'נשבע' אסור שתהיה חלק מאוצר המילים היום יומי של יהודי!

חובה על כל אדם להרגיל את עצמו ואת בני ביתו שלא להישבע בשום פנים ואופן, וגם בבית המשפט, אם מוכרח להגיע לשם (על פי היתר הלכתי), צריך להיזהר מאוד שלא להישבע אלא לומר רק: "אני מצהיר".

במלואם, כמו שכתב השולחן ערוך בהלכות נדרים (יורה דעה רג, א): "אל תהי רגיל בנדרים. כל הנודר, אף על פי שמקיימו, נקרא רשע ונקרא חוטא".

עד כמה חמור האיסור להישבע, ואפילו על אמת, ניתן ללמוד ממה שמספר המדרש: "מעשה בינאי המלך שהיו לו ב' אלפים עיירות וכולם נחרבו על שבועת אמת. כיצד? אומר אדם לחבירו: בשבועה שאני הולך ואוכל כך וכך במקום פלוני ואשתה כך וכך במקום פלוני, והיו הולכין ומקיימין שבועתן ונחרבו. מה הנשבע באמת כך, הנשבע על השקר על אחת כמה וכמה" (במדבר רבה כב, א).

לצערנו, רבים אינם מודעים לחומרתו של עוון נדרים ושבועות, ונשבעים על

ראוי להשליכו לכלבים

שחור, ועל אף שניסה לגרשו בכל דרך לא אבה הכלב להתרחק. היו מכים אותו, אבל תמיד הוא חזר לסביבתו של הרב.

בצר לו פנה הרב לאחד מגאוני הדור ושאלו לפשר הדבר. חקר הגאון האם היה מישהו שדיבר בחוצפה כלפי הרב, השיב הרב כי אכן היה אדם שהרבה להתחצף ולדבר בעזות פנים, אך הוא כבר נפטר.

הבהיר לו הגאון כי בבית דין של מעלה פסקו, שנשמתו של החצוף תתגלגל בגוף הכלב הזה, שיבוא בכל יום ליד בית הרב להתחנן לפניו שימחל לו.

יעץ לו הגאון שימחל לו באמת.

מחל לו הרב בכל ליבו, והכלב לא נראה עוד לעולם.

כגודל כוח הדיבור, כך גודל הזהירות הנדרשת בו!

לא רק בצדיקים גדולים רואים זאת,

וְנִבַּח הַלֵּל וַיִּלְכַּד אֶת קָנֶת וְאֶת בְּנֵיֶיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ (במדבר לב, מב).

מה פשר השם "נובח"?

חז"ל (פסחים ק"ח ע"א) אמרו, שכל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים, שנאמר "לְפֶלֶב תִּשְׁלֹכֶנּוּ אֹתוֹ" (שמות כב, ל), ומיד אחרי כן בסמוך נאמר: "לֹא תִשָּׂא שִׁמְעַ נְשָׂא" (שמות כג, א). וטעמו של דבר, שכל המספר לשון הרע נדמה ככלב המנבחה וחורץ בלשונו.

עניין זה - אומר ה"חפץ חיים" זצ"ל - נרמז בפסוק "ויקרא לה נובח", שכן המילה "לה" היא ראשי התיבות של המילים לשון הרע, ללמדנו שכל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים - נשמתו תתגלגל בגופו של כלב הנובח כל הזמן.

לפני כארבעים שנה אירע דבר פלא:

אחד הרבנים בשכונת "זכרון משה" שבירושלים, ראה בכל בוקר כלב

"על זה התפללת?" - התחייך - "נו, נו. ואני חשבת שתתפלל שתגדל בתורה וביראת שמים..."

משם הלכה המשפחה לשבות בביתם של הסבא והסבתא המתגוררים בצפון הארץ. בערב שבת נתן האב לחמיו את מפתחות הרכב שלו, לשמירה, ובמוצאי שבת, כאשר בקש לקבלם בחזרה, הושיט לו חמיו מפתח אחר.

"מה זה?" - התפלא.

"אלו מפתחות הרכב החדש שלך" - השיב לו - "לי יש רכב גדול שכבר אני זקוק לו, ולך יש רכב שקטן על מידותיך. החלטתי שנחליף רכבים..." כוחה של תפילה של ילד שכולו קדוש וטהור.

הדברים נכונים גם במקרים הפוכים, כאשר גדולי ישראל הוציאו מפיהם אזהרות והתריעו בעוברי עבירה.

חכמים אינם מקללים, אבל אדם שעובר על מצוות התורה וממרה

אלא גם בתינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא, ופיהם טהור וקדוש

-

משפחה מבני ברק בת תשעה נפשות רצתה לנסוע למירון בל"ג בעומר. הרכב היה קטן, חמשה מקומות בלבד. מה עושים? שכן שנסע גם הוא הסכים לצרף את אחד הילדים, אבל השאר נדחסו וישבו בצפיפות גדולה בכל הנסיעה הארוכה.

בדרך הכין אותם האב לקראת התפילה על הציון, ואמר: "אנחנו נוסעים כעת לרבי שמעון בר יוחאי. כל תפילה שתבקשו מעומק הלב - תתקבל".

הוא לא חשב שגם הילד הקטן בן השלוש שומע את דבריו ומפנים את המסר...

כשיצאו מן הקבר שאל האב את הילד הקטן: "על מה התפללת, צדיק?" והילד השיב בתמימות: "בקשתי מה' שיביא לאבא שלי אוטו גדול, שיהיה מקום לכולם ולא נצטרך להצטופף כל כך..."

זעם להיכל בית המדרש, שבו ישבו בשלווה כשלוש מאות בחורים ועסקו בדברי תורה. "איפה הוא?!..." צווחו בזעם.

ניסו להרגיע אותם, אבל הם המשיכו להשתולל ולהפוך שולחנות וספסלים.

בדיוק באותו רגע נראתה דמותו האצילית של הגאון ראש הישיבה בפתח בית המדרש. הוא פנה אל פורקי העול הללו והורה להם בתקיפות גדולה לצאת ולחדול ממעשי הוונדליזם שלהם.

אחד הפוחזים הללו העז פניו, נגש בחוצפה אל ראש הישיבה וניסה להכותו.

"בלי ידיים..." אמר הרב.

בסופו של דבר, מאימת הרב עזבו כולם את המקום.

חלפו ימים אחדים - ותהום כל העיר. אותו בחור חצוף קם בבוקר כששתי ידיו משותקות לחלוטין, וכך נותר עד סוף ימיו.

דברי חכמים נענש באופן חמור ביותר. רבי אלחנן וסרמן זצ"ל נעקד על ידי הנאצים הארורים על קידוש שמו יתברך. הוא היה תלמידו המובהק של מרן ה"חפץ חיים" זצ"ל. איש הוד, גאון וקדוש. רבי אלחנן הקים את ישיבת ברנוביץ, ומאות תלמידיה שתו בצמא את דבריו.

ביום הפורים ישבו בהיכל הישיבה שלוש מאות התלמידים ולמדו. אחד הבחורים יצא מן הישיבה, ופגש בחוץ חבורת ריקים ופוחזים שלמדו אצל הגויים ועשו כמעשיהם.

הבחור מצא לנכון להזכיר להם: "יהודים! היזהרו בכבודכם ושמרו על יהדותכם!"

הפרחחים רתחו מזעם והחלו לרדוף אחריו כשהם קוראים לעברו: "את כל עצמותיך נפרק!"

הבחור נבהל וברח לעבר בניין הישיבה, כשהבריונים אחריו.

הוא הצליח לחמוק פנימה, שניה אחת בטרם התפרצו הבריונים הללו בחמת

חינם, לשון הרע, רכילות, והוא יבנה בתיקון החטאים הללו, כשניזהר בדיבורינו, וכאשר נשמור את קדושת הפה וטהרתנו.

שתי מילים של קדוש עליון - "בלי ידיים" - ותו לא!

בית המקדש השני חרב מפני שנאת

שיקול דעת של תורה

והדבר טעון ביאור: מדוע התורה לא נתנה לאב כח להחליט על נדרי בנו, בדיוק כפי שנתנה לו את כח ההחלטה בנוגע לביתו? מדוע על איש שנודר לא שייך שתהיה איזושהי סמכות עליונה שתשקול אם הנדר שְנֵדָר הוא נָדָר שראוי לקיימו, ולבטלו לאחר נְשָׁקֵל והחליט שהנדר אינו ראוי לקיום?

ביאור הדבר: איש מְצַנֵּה על תלמוד תורה, והתורה שהוא לומד מעניקה לו שיקול דעת נכון, להבין ולהחליט איזה

וְאִשָּׁה כִּי תִדָּר נָדָר לָהּ' (במדבר ל, ד).

בפרשת נדרים אנו מוצאים שוני בין איש שנודר לבין אישה שנודרת: בעוד שנדריו של איש אינם תלויים בשום גורם אחר, ועליו לקיים את מוצא פיו, נדרי האישה תלויים בדעת אביה או בעלה, ואינם חלים אלא בהסכמתם.

התורה נותנת לאב - על ביתו, ולבעל - על אשתו, את ה"מאזניים" להבין, לשקול, ולהחליט אם הנדר שלה ראוי ונכון, או לא. אם לדעתם היא נדרה נדר שאיננו ראוי - בידם לבטלו, אף אם נדרה לשם שמים.

לימוד שכזה מְצַנֵּחַ רק איש ולא אישה, והוא הנותן לו כח לעשות חיל, להפעיל שיקול דעת נכון, מתוך סברא נכונה, ולהחליט אם מניעי הַנְּדָר רצויים או לא.

אישה יכולה בהחלט להיות חכמה גדולה, בעלת מוסר, בעלת בינה יתירה, וכמו שדרשו חז"ל (נדה מה ע"ב) על הכתוב (בראשית ב, כב) "וַיִּבְן ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֶּלֶע" - "מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מן האיש", ומכל מקום את דַּקוּת הסברא ניתן לרכוש רק באמצעות לימוד התורה בעיין אמיתי, שהוא נחלתו של האיש ולא של האישה.

חז"ל אומרים בכמה מקומות (פסחים סה ע"א, קדושין פב ע"ב): "אשרי מי שבניו זכרים, אוי לו מי שבניו נקבות". ושמעתי מחכם אחד שדייק בלשון חז"ל ואמר, שמכאן למדים שיכול להיות שיהיו לאדם בנים שהם בגדר "נקבות"... זאת כאשר הם אינם לומדים לעומקה של תורה, אלא מסתפקים בלימוד שטחי, רק כדי

נדר ראוי לנדור ואיזה נדר עלול להפריע למהלך התקין של חייו ואין ראוי לנדור אותו. לעומת זאת אישה פטורה מתלמוד תורה, כמו שדרשו חז"ל (קידושין כט ע"ב): "וְלִמְדַתְּם אֶתְּם אֶת פְּנִיכֶם (דברים יא, יט) - בניכם ולא בנותיכם", ומשום כך צריכה שתהיה סמכות מעליה, אביה או בעלה, שישקלו במאזני שכלם את מהותו וטיבו של הנדר.

התורה מעניקה ללומדיה שיקול דעת נכון ויכולת לכוון לסברא אמיתית. מאזני שכלו של הלומד תורה מכוונים ומדויקים!

ואין כוונת הדברים ללימוד שטחי, לרכישת ידיעות. בלימוד שכזה גם אישה שייכת, שכן גם היא חייבת לדעת את כל ההלכות הנוגעות לה ולביתה, כמו הלכות שבת, בשר בחלב, וכיוצא בזה. הכוונה היא ללימוד לעומקה של תורה, לפלפל ולרדת לשורשי הדברים, ליסודותיהם, להעמיק בכל פרט בסוגיה עד הסוף, ולהבין את הדקויות שבכל דבר. על

מעמיק, מתוך חתירה מתמדת להבין את הסברות והדקויות של כל דין, דימוי מילתא למילתא, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. כל אלו אינם שייכים באישה בשום פנים ואופן.

לדעת את ההלכה, מבלי לעמוד ולהתייגע להבין כל דבר עד תום.

אין כל ספק כי גם לימוד של ידיעות בעלמא הוא דבר חשוב ונצרך. אולם בלימוד כזה, גם אישה מְצַוָּה. ייחודו של האישה הוא, כאמור, בלימוד

הבטחות - יש לקיים!

של "ראשי המטות", מנהיגי הציבור, להבטיח לציבור כל מיני הבטחות ולבסוף לא לקיים את מה שהבטיחו. דווקא להם, התורה מדגישה באופן מיוחד: "לא יחל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה"...

הפתגם אומר: "לפני הבחירות - הקירות דיברו אליך, עם כל המודעות הססגוניות שהתפרסמו עליהן, אחרי הבחירות - תדבר אתה אל הקירות"... זו דרכם של "ראשי מטות הבחירות": לפני הבחירות הם נודרים, נשבעים,

וַיְדַבֵּר מִנְּשָׂה אֶל רֵאשֵׁי הַמְּטוֹת... אִישׁ כִּי יֵדֵר נֶדֶר לָהּ אוֹ הַשְּׁבַע שְׁבַע... לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה (במדבר ל, ב-א).

יש להבין, מדוע נאמרה פרשה זאת "לראשי המטות" ולא כמו בכל התורה שהקב"ה מצווה את משה לומר אותה אל כל ישראל?

מפרשי התורה עמדו על השאלה הזאת (ועיין רש"י).

בדרך מליצית אפשר לומר, שזו דרכם

אוזן קשבת לכל אזרח... תנסה לדבר
 איתם שבוע בלבד אחרי הבחירות -
 הקירות יענו לך, לא הם... ומה קורה
 עם כל ההבטחות? - הבטחנו, אבל לא
 הבטחנו לקיים...

לכן יש צורך מיוחד לדבר עם מנהיגי
 הציבור, ראשי המטות, ולהדגיש
 להם: "זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה' אִישׁ כִּי
 יֵדֵר נָדָר... לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא
 מִפִּי יַעֲשֶׂה".

מבטיחים שיִשְׁנו את העולם... כל
 אחד מצהיר, מעל כל במה, איך הוא
 "לֵךְ עַד הַסּוֹף"; זה ביום לימודים
 ארוך וזה ביום לימודים קצר, זה
 בהורדת מיסים וזה בהפשרת
 קרקעות... "רק תבחרו בי -ואני
 נשבע לכם שאחלץ אתכם מבעיית
 הדיור ומקשיי הפרנסה"...

וכך "מורח" כל אחד מהם את מצע
 הבחירות שלו על הקירות, ומבטיח

זהירות בכבוד חברינו

שיפתח אותה כלפי הזולת. לחוש את השני, לכבד אותו, וחלילה לא לפגוע בו. אם יחוש האדם את זולתו - יזכה

למידות תרומיות.

הגמרא (גטין נח ע"א) מספרת סיפור נורא, ואומרת כי בגלל המעשה הזה נחתם גזר דינם של אנשי בית שני, ונחרב בית המקדש. [היו אומנם עבירות רבות וחמורות בתקופת בית שני, אבל המעשה הזה הגדיש את הסאה ועליו נגזר החורבן]. וכך מסופר שם:

מעשה באדם שהיה 'שוליא דנגרי' - עוזר של נגר.

הוא חמד כל העת את אשת אדונו רח"ל, וחיפש הזדמנות כיצד יוכל לשאת אותה.

יום אחד הוא שמע כי אדונו הנגר זקוק להלוואה גדולה. הוא הציע לתת לו את ההלוואה, והוסיף שאין הוא צריך

ימים אלו, ימי בין המצרים, הם זמן להתבונן בדרכי המידות ולתקן את עצמו במצוות ש"בין אדם לחברו".

עיקר לימוד המוסר המוטל על האדם, הוא לפתח את הרגישות כלפי הזולת.

אותה רגישות יכולה להביא אותו להתעלות במידות טובות, ועל ידי לימוד המוסר אפשר לזכות לכך.

יש בני אדם שבאופן טבעי זוכים לרגישות כלפי הזולת, אבל אם הם לא יפתחו את התכונה הזאת כראוי, עלולים הם להפנותה למישור הלא נכון, ולפתח רגישות כלפי עצמם.

התוצאה יכולה להביאם לידי דיכאון, כאשר כל הזמן הם יחושו פגועים מאחרים, במחשבה שפלוני לא כבדם כראוי, או שלא התייחס אליהם כמו שצריך. זו אינה רגישות חיובית, ואומלל האדם שכל העת מתעסק ברגישות כלפי עצמו.

הקב"ה נתן לאדם תכונה זו, כדי

לאחר זמן הגיע לבית אדונו לבקש את הכסף, והלה השיב שאין לו אפשרות להחזיר. אמר לו התלמיד העשיר: "אם כך, בא ועבוד אצלי, תמורת החוב שאתה חייב לי".

מספרת הגמרא: "והיו הם (שוליית הנגר ואשתו החדשה - לשעבר אשת רבו) יושבים ואוכלים ושותין, והוא היה עומד ומשקה עליהן, והיו דמעות נושרות מעיניו ונפלות בכוסיהן". אותו אדון ראה כיצד אשתו יושבת יחד עם השוליא שלו, והוא משרת אותם, ומתחושת הסבל והעלבון הנורא, היו דמעות נפלות מעיניו לתוך הכוסות שלהם.

מסיימת הגמרא ואומרת: "ועל אותה שעה נחתם גזר דין". כלומר, לא על עצם המעשה המתועב שעשה התלמיד, שנטל את אשת אדונו והתחתן איתה - אלא על הצער הנורא שגרם לאדונו, כאשר כפה עליו לשרתו ואת אשתו לשעבר, ולחוש תחושת בושה והשפלה נוראה שכזו.

על אותו חוסר רגישות, נחתם הדין

לטרוח לבוא אליו, אלא די בכך שישלה את אשתו, והוא כבר יתן לה את הכסף.

האשה הגיעה, והלה השאיר אותה בביתו שלושה ימים, ולאחר מכן שיחרר אותה. כאשר הגיע האדון לבית השוליא לחפש את אשתו, אמר לו הלה כי אכן האשה היתה אצלו לפני שלושה ימים, והוא נתן לה את הכסף, אבל הוא שמע כי בדרך חזרה נטפלו אליה נערים והתעללו בה, ה' ירחם.

"ומה אעשה?" שאל הנגר את שוליתו - מאחר ואשתו נמאסה עליו בעקבות הסיפור הזה - והלה השיב לו: "אם בקולי תשמע, כדאי לך לגרשה"...

"וכיצד אגרש אותה?" שאל הנגר, "והרי התחייבתי לה כסף רב בכתובתה".

"אני אלוה לך את הכסף", אמר השוליה. וכך היה: השוליה הלוח לאדונו את הכסף, והלה גרש את אשתו.

הלך התלמיד ונשא אותה לאשה!

את אותה האשה באיסור, כי הוא עון גילוי עריות שנאמר בו: "יהרג ואל יעבור".

בימים ההם, בעלה של חנה היה עני מרוד, ובעלי חובות רבים היו נוגשים אותו, עד שהלך והסתבך ואסרוהו בבית הסוהר.

אשתו היתה טווה בצמר כל היום וכל הלילה, ובשכר מה שהיתה טווה בצמר, היתה קונה מעט לחם, לכלכל את בעלה, והיתה הולכת אליו לבית הסוהר, ונותנת לו לחם לאכול דבר יום ביומו.

לאחר זמן ממושך ששהה אותו אדם בבית הסוהר, התדרדר מאוד מצבו הנפשי, עד כי העדיף למות מאשר לחיות במצב כזה.

ויהי היום, ויאמר לאשתו חנה: "אנא ממך, לכי אל נתן שהוא עשיר מופלג, ובקשי ממנו הלואה, ועל ידי כך תוכלי לפדות אותי מבית הסוהר".

אמרה לו אשתו: "הלא שמעת שנתן חולה מאוד בגלל שהוא רוצה שאהיה אשתו, ואיך אלך אליו לבקש ממנו

להחריב את ירושלים. כי אין לך 'שנאת חנם' גדולה מזו.

מי שיש לו מעט רגש כלפי הזולת, אינו מסוגל להתעלל בריגשות השני בצורה מחרידה כל כך.

לעומת זאת, מספרים חז"ל סיפור הפוך, המעיד על רגישות מיוחדת.

רש"י במסכת סנהדרין (לא ע"ב) מביא בקצרה את הסיפור על 'רבי נתן צוציתא', המוזכר גם במסכת שבת (נו ע"ב) - ובספרים מובא הסיפור בהרחבה, וכך מסופר שם:

היה איש אחד עשיר מופלג ושמו נתן, והוא ראה אשה אחת ושמה חנה, שהיתה נשואה לאדם אחר, אך נתן מאוד רצה לישא אותה לאשה.

מרוב שרצה לשאת את חנה, נחלש ונחלה מאוד, ואמרו הרופאים, שאין לו תקנה להתרפא, אלא אם ישאנה לאשה.

חכמי ישראל הורו, שימות אותו אדם מחמת מחלתו, ולא יאפשרו לו לשאת

הלוואה?"

שוב חזר בעלה והתחנן אליה בדמעות שליש, שתציל אותו, ותפדה את נפשו מיד שאול על ידי הלוואה מהאיש נתן. חמלה חנה על בעלה, הלכה לביתו של נתן, וביקשה ממנו לתת לה הלוואה לשחרר את בעלה מבית האסורים.

נתן נעתר לבקשתה, ונתן לה את הכסף כפי בקשתה, ואז אמר לה: "הנה עשיתי את רצונך ככל אשר שאלת ממני, ואת יודעת שאני חולה מאוד בגללך, עשי את רצוני!"

אמרה לו האשה: "אני מסורה בידך, ואין לי אפשרות להמרות את פיך, אך דע לך שיש לך הזדמנות גדולה וגורלית לזכות לחיי העולם הבא. אנא, היזהר בנפשך ואל תעשה מעשה שיגרום לך לאבד שכרך לעולם הבא! חשב נא שעל ידי שתכבוש את יצרך ותקיים רצון בוראך, תקיים מצות פדיון שבויים בשלמות, ואז אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא."

כאשר שמע נתן את דבריה, התגבר

על יצרו, ושלח אותה לנפשה עם הכסף, בלי לחטוא.

כאשר שבה אל בעלה עם הכסף, אמר לה בעלה כי בודאי היא חטאה כדי להשיג את הכסף מאותו עשיר, ועל כן על פי דין אסור לו לחיות עימה. הלך עימה אל הרב, והלה הזמין אליו את נתן.

כאשר הגיע נתן אל הרב, ראה הרב מעל ראשו אור גדול, מזהיר כוזהר הרקיע.

שאלו הרב: "מה זה האור שעל ראשך?" סיפר לו נתן כיצד עמד בניסיון הגדול והתגבר על יצרו. ועל שם אותו מעשה נקרא העשיר מכאן ואילך 'רבי נתן צוציתא' - "על שם ניצוצין דנורא שהמלאך פשט את ידו וקיבל תשובתו" (רש"י שבת שם).

רואים אנו מכאן, לאיזו מעלה נשגבה יכול האדם לזכות כשעומד בנסיון, ומאידיך לאיזה חורבן הוא עלול לגרום, אם חלילה נכשל בחטא שבין אדם לחברו, ופוגע ברגשות הזולת.

זמכבדה יותר מגופו

רבותינו לא חייבו אותה לתבל את התבשיל ולהוסיף בו טעמים, לחתוך אותו בצורה יפה ולהגישו בהידור אל השולחן וכיוצא בזה. כל זה אינו חיוב על האשה.

ומדוע לימד אותנו זאת? כדי שנדע עד כמה צריכים אנו להעריך ולהודות לאשה על כל הטרחה שטורחת בצרכי הבית.

מצד הדין, כאמור, מספיק שתבשל תפוח אדמה במים, אבל היא לא מסתפקת בכך אלא טורחת ועמלה לחתוך את הירקות בצורה שתמשוך את העין, לשים כמות מדוייקת של תבלינים כדי שהמאכל יהיה טעים וערב לחיך, ולהגישו בצורה יפה אל השולחן וכיוצא בזה. על כל זה צריך להעריך, לכבד, להוקיר ולהודות.

כל הטרחה שהאשה טורחת ועמלה על הכנת המאכלים איננו בשבילה אלא בשביל הבעל ובני הבית.

רבינו חכם רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל היה ה'משקל' הגדול בעולם.

הוא שקל כל דבר ביישוב הדעת, בעיון, בסברא ישרה.

על אף השכל הבהיר שהיה לו, הוא לא היה עונה בצורה נחפזת, אלא תמיד היה מתבונן בדבר, שוקל, מודד, ורק אחר כך עונה.

כל המתבונן במעט מן המוסרים בספר "זכרון הדסה" (שנכתב על ידי תלמידיו מעתיקי השמועה), יבין עד כמה הדברים הכתובים שם מעטי הכמות ורבי האיכות, כיון שהם דברים מאוד שקולים ומדודים בעיון זך וישר.

זכורני כשלמדנו את הסוגיה בכתובות (נט ע"ב) בדברים שהאשה חייבת לעשות לבעלה, הסביר הרב: רבותינו אומרים שהאשה חייבת לבשל לבעלה, אבל מה נחשב בישול? לקחת תפוח אדמה ולבשלו במים. מעבר לכך האשה אינה מחויבת...

המאכלים, מתאמצת, משקיעה וטורחת כדי שהכל ייצא טעים וערב לחיך - הכל למען בעלה ובני הבית.

אם האדם יחשוב על כך, הוא יידע להעריך את האשה, להוקירה ולכבדה כראוי לה - "ומכבדה יותר מגופו" (יבמות סב ע"ב).

אם הבעל אינו בבית, נדיר מאוד שהאשה תטרח ותבשל עבור עצמה. לעצמה היא תסתפק באיזה מאכל מזדמן, די לה בפרוסת לחם כדי להשביע את רעבונה. אבל כאשר היא יודעת שבעלה אמור להגיע הביתה, או אז היא נכנסת למטבח ועמלה שעה ארוכה על הבישולים ועל הכנת

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 5000502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות
ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמחה סוליקה

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ויקאם הי"ו,
ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,
אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, יהונתן בן מרים הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איזה ז"ל, מרים בת זרהה ז"ל,
מזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל, לאה בת פנינה ז"ל,
מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל, יעקב בן ברטה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.